LEDER:

Ikke-religion, Bibel, skole og trosopplæring

Majoriteten av hvite, voksne briter oppgir nå at de ikke tilhører eller identifiserer seg med noen religion eller noe trossamfunn. “Ingen religion er den nye normen”, formulerer religionssosiologen Linda Woodhead det i et foredrag der hun presenterer YouGov-tallene for British Academy (tilgjengelig på http://www.britac.ac.uk/events/2016/Why_no_religion_is_the_new_religion.cfm). For første gang er det flere som oppgir “none” enn “kristen” om religiøs tilhørighet, og tendensen i retning flere «nones» vil neppe snu med det første i og med at det er langt flere yngre enn eldre i denne kategorien.

De som oppgir “none” om religiøs tilhørighet er en sammensatt gruppe. Nokså få er erklærte ateister og noen oppgir at de ber og mediterer, men de identifiserer seg altså ikke med noen bestemt religion. I foredraget gir Woodhead noen innspill til svar på spørsmålet om hvorfor tallene utvikler seg som de gjør. Ett poeng hos henne er at der kirka markerer seg som motstander av utbredte holdninger i kulturen, skapes et større skille mellom kirke og allmenkultur, og dermed blir terskelen høyere for å identifisere seg med kirka.

Virkelighet og tall ser annerledes ut i norsk og nordisk sammenheng, og tilknytningen til folkekirkene er langt sterkere her. Eksempelvis er det 12 % av nyfødte som døpes i Church of England, mens dåpstallene i Norge – om enn nedadgående – fortsatt ligger på rundt 60 %. Men utvikling, tall og fenomener som Woodhead bringer, er interessante også i vår sammenheng, og en del av det er godt gjenkjennelig.

Woodhead presenterer blant annet tall som viser at nesten alle (95 %) av de som blir oppdratt ikke-religiøst, fortsatt definerer seg som ikke-religiøse når de er voksne, mens 40 % av de som får en kristen oppdragelse ikke definerer seg som kristne, men ikke-religiøse, i voksen alder. Hvorfor er det slik? Hvorfor er ikke-religion “sticky” og kristen tilhørighet “slippery”, som Woodhead betegner det? Til dette gir hun ikke noe svar, men Karin Kittelman Flensners ferske doktoravhandling kan være interessant å skjelne til. I avhandlingen “Religious Education in Contemporary Pluralistic Sweden” analyserer hun klasseromssamtaler i religionsundervisning i 24 ulike klasser i svensk videregående skole. Ett av hovedfunnene er at det er en sekulær diskurs som dominerer. En ikke-religiøs, ateistisk posisjon blir artikulert som en nøytral og

uhildet posisjon, assosiert med å være rasjonell og kritisk tenkende. Individualisme og det å gjøre individuelle valg blir uttrykt som overlegne verdier vis a vis religion (Flensner 2015: 256). Hvis dette også er treffende for klasseromdiskursen i andre nordiske land og i Storbritannia, og på lavere klassetrinn, kan det være at skolens religionsundervisning bidrar til at flere unge vil definere seg som ikke-religiøse. Religionsundervisningen kan bidra til at kristen tilhørighet er mer «slippery» enn ikke-religion. Spenningen med målsettingen med KRLE-faget er åpenbar.

I tillegg til tallmateriale, presenterer Woodhead i sitt foredrag også noen intervjuer med såkalte “nones”, altså de som ikke identifiserer seg med noen religion. En 17 år gammel jente ble referert på uttalelser om at hun finner kristne moralske idealer “inhumane” – de relaterer ikke til menneskelig liv og følelser. Jenta uttrykte at en fastlagt bok med moral ikke gir rom for menneskets egen erfaring, læring, evner og perspektiv.

Dette nummeret av Prismet handler ikke om sekularisering, “nones” eller tall fra spørreundersøkelser, men utsagnene fra den 17 år gamle jenta gir noen spørsmål som berører tematikken i noen av artiklene. Hva slags kristen etikk har hun blitt introdusert for når hun oppfatter den som “inhuman”? Hvilken måte å lese og bruke Bibelen på har hun blitt presentert for? Hva kjennetegner den religionspedagogiske praksisen hun har møtt, som har gitt henne en forståelse av kristen tro og Bibelens innhold og anvendelse som «inhuman» og uten rom for menneskers erfaring, evner, læring og perspektiver?

I dette nummeret finner du to forskningsartikler som handler om nettopp måter å lese og formidle Bibelen på. Ole Kolbjørn

Kjørven presenterer en studie av ulike måter RLE-lærere leser en bibeltekst på – og viser hvordan de gjennom forskjellige lese-måter ser og betoner ulike, og mer og mindre mangfoldige, momenter og budskap i teksten. Birgitte Lerheim skriver i artikkelen «Trosopplæring for Guds små prinsesser? Teologi, kjønn og læring i bibelbøker for barn» om boklig bibelfortelling for barn. Hun presenterer og drøfter nyere forskning i feltet, og knyttet til en analyse av utgivelsen «Prinsesser i Bibelen» diskuterer hun teologiske, feministiske, litterære og pedagogiske perspektiver på bibelformidling.

Tormod van der Hagen skriver i refleksjonsartikkelen «Trosopplæring og skole/kirke-samarbeid. Styrket sammenheng mellom ulike læringsfellesskap – til barn og unges beste» ikke om bibeltolkning i skole og kirke, men om et samspill mellom trosopplæring og skolens KRLE-undervisning og samarbeid med kirka. Han drøfter og viser i noen eksempler hvordan barnas læring i de to ulike aktivitetssystemene skole og kirke kan styrke hverandre gjensidig. Kari Jensen skriver i artikkelen «Det forutsigbare uforutsette» om trosopplæring. Hun viser gjennom mange eksempler hvordan improvisasjon, kunnskap og forberedelse er nøkler til å kunne legge til rette for barns medvirkning og for relasjonsbygging også i kortvarige breddetiltak. I refleksjonsartikkelen «Religion og norskopplæring» presenterer Hans-Jacob Engen en undersøkelse av norskundervisning for voksne innvandrere som viser at religion er en viktig didaktisk faktor – og peker på spenningen mellom dette og diskursen blant ledelse, ansatte og i offentlige dokumenter der religion ikke tillegges viktighet. Nummeret inneholder også tre bokmeldinger. God lesning!

Gunnfrid Ljones Øierud